

Uvođenje eura u Republiku Hrvatsku

Hanžek, Hana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:712629>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Hana Hanžek

**UVOĐENJE EURA U REPUBLIKU
HRVATSKU**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Hana Hanžek

Matični broj: 0016151028

Studij: Ekonomika poduzetništva

UVOĐENJE EURA U REPUBLIKU HRVATSKU

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Doc. dr. sc. Zrinka Lacković Vincek

Varaždin, lipanj 2023.

Hana Hanžek

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U ovom radu objasnit će se djelovanje Ekonomske i monetarne unije, čiji je glavni cilj uvođenje eura u države članice Europske unije. Analizirat će se kriteriji koje je Republika Hrvatska morala zadovoljiti kako bi mogla postati članicom Ekonomske i monetarne unije. Nadalje, objasnit će se povijest eura, nastanak euro kovanica i novčanica, područje eurozone, kako je tekla prilagodba na euro te prednosti i nedostaci uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. U konačnici, provede se anketa vezana uz asimilaciju određene skupine stanovništva na euro, njihovo osobno iskustvo vezano uz korištenje eura te osjećaj nostalgije za hrvatskom kunom.

Ključne riječi: Ekonomska i monetarna unija, konvergencijski kriteriji, euro, eurozona, Republika Hrvatska

Sadržaj

1. Uvod.....	4
1.1. Predmet i cilj rada.....	4
1.2. Metode istraživanja.....	4
1.3. Struktura rada.....	5
2. Ekonomska i monetarna unija	6
2.1. Razlozi nastanka Ekonomske i monetarne unije.....	7
2.2. Faze razvoja Ekonomske i monetarne unije	8
2.3. Institucije Ekonomske i monetarne unije	9
2.3.1. Europska središnja banka.....	10
2.3.2. Europski sustav središnjih banaka	11
2.3.3. Vijeće za ekonomske i financijske poslove.....	11
2.3.4. Euroskupina.....	11
2.3.5. Gospodarski i financijski odbor	11
3. Kriteriji konvergencije	12
3.1. Stabilnost cijena	13
3.2. Dugoročne kamatne stope.....	13
3.3. Stabilnost financija.....	13
3.4. Stabilnost tečaja	14
4. Euro	15
4.1. Povijest eura.....	16
4.2. Eurozona	16
4.3. Uvođenje eura u Republiku Hrvatsku.....	17
4.4. Prednosti uvođenja eura u Republiku Hrvatsku	18
4.5. Nedostatci uvođenja eura u Republiku Hrvatsku.....	19
5. Istraživanje stavova dijela stanovništva o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku	20
5.1. Općeniti podaci o ispitanicima	21
5.2. Općenito znanje dijela stanovništva o euru	23
5.3. Znanje i stavovi stanovništva o dvojnomo iskazivanju cijena i Etički kodeks	26
5.4. Osobna iskustva dijela stanovništva vezana uz korištenje eura i njihova asimilacija na euro	
6. Zaključak.....	37

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj ovog završnog rada je upoznavanje i istraživanje procesa uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, s obzirom da je Republika Hrvatska službeno uvela euro kao svoju valutu 1.1.2023. Uvođenje eura veoma je aktualna i suvremena tema danas, te je cilj ovoga rada pobliže upoznati ovu temu te istražiti stavove i mišljenja dijela stanovništva o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku.

Predmet rada je istražiti kojim sve institucijama se Republika Hrvatska pridružila uvođenjem eura, koje sve kriterije je morala zadovoljiti kako bi uopće mogla uvesti euro te u konačnici spoznati glavne prednosti i nedostatke uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. Nadalje, predmet ovog rada je istražiti i ispitati stavove dijela stanovništva putem anketnog upitnika o tome jesu li zadovoljni uvođenjem eura, vide li više prednosti od uvođenja euro nego nedostataka, jesu li se prilagodili na euro te osjećaju li nostalgiju za hrvatskom kunom.

1.2. Metode istraživanja

Metode znanstvenog istraživanja koje su primijenjene u ovom radu su induktivna metoda, odnosno, na temelju rezultata prikupljenih anketnim upitnikom, koji je proveden na uzorku, mogu se izvesti zaključci o općenitom zadovoljstvu stanovništva Republike Hrvatske o uvođenju eura. Nadalje, korištena je metoda analize, temeljem analiziranja znanstvenih članaka i knjiga dobiveni su teorijski koncepti ovog rada poput Ekonomske i monetarne unije, eura i kriterija konvergencije. Sljedeća metoda istraživanja koja je korištena je metoda klasifikacije, odnosno kriteriji konvergencije su klasificirani na stabilnost cijena, dugoročne kamatne stope, stabilnost financija i stabilnost tečaja. U konačnici, prilikom obrade rezultata ankete korištene su statističke metode za analiziranje i obradu prikupljenih podataka. Podaci koji su korišteni u radu su primarni i sekundarni. Primarni podaci prikupljeni su putem anketnog upitnika, odnosno to su neki opći podaci o ispitanicima poput spola ispitanika, dobi, razine obrazovanja, općem znanju ispitanika o euru, stavovima i mišljenjima ispitanika o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku, njihova asimilacija na euro i drugo. Sekundarni podaci koji su prikupljeni odnose se na teorijski koncept ovog rada, odnosno to su podaci o Ekonomskoj i monetarnoj uniji, kriterijima konvergencije, o samom euru te o prednostima i nedostacima uvođenja eura u Republiku Hrvatsku.

1.3. Struktura rada

U prvom, uvodnom, poglavlju objašnjen je predmet i cilj rada, navedene su metode istraživanja te je prikazana struktura rada. U drugom poglavlju obrađena je Ekonomska i monetarna unija, odnosno razlozi njezina nastajanja, faze razvoja i institucije Ekonomske i monetarne unije. U trećem poglavlju navedeni su i ukratko analizirani kriteriji konvergencije koje je Republika Hrvatska morala zadovoljiti kako bi mogla uvesti euro, a to su stabilnost cijena, dugoročne kamatne stope, stabilnost financija te stabilnost tečaja. U četvrtom poglavlju objašnjen je euro, odnosno povijest nastanka eura, kao i područje eurozone. U nastavku poglavlja navedene su prednosti i nedostaci uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. U sklopu šestog poglavlja obrađeni su i analizirani dobiveni primarni podaci provedene ankete o istraživanju stavova dijela stanovništva o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku. Konačno, u šestom poglavlju, iznijeti su temeljni zaključci do kojih se radom došlo.

2. Ekonomska i monetarna unija

Ekonomska i monetarna unija osnovana je 1. siječnja 1999. godine u gradu Maastrichtu u Nizozemskoj sa zajedničkom valutom euro koji se počeo koristiti od 1. siječnja 2002. godine. Glavna institucija Europske monetarne unije je Europska centralna banka, koja uz glavni cilj održavanja stabilnosti cijena, vodi zajedničku monetarnu politiku te nastoji smanjiti visoku stopu nezaposlenosti (Bilas, 2005.).

Ekonomska i monetarna unija (EMU) najnapredniji je oblik integracije u Europskoj uniji koji počiva na zajedničkom tržištu proizvoda i usluga zemalja članica te monetarnoj politici. Jedan od zadataka Ekonomske i monetarne unije je uvođenje zajedničke valute, odnosno eura u zemlje članice, no to je zadatak za koji je potrebno puno vremena i još nije završen, budući da neke zemlje članice EMU-a i dalje koriste svoje nacionalne valute, a ne euro. Sve zemlje članice EMU-a trebaju zamijeniti svoju nacionalnu valutu eurom, no one same odabiru kada će započeti taj proces, odnosno u trenutku kada zadovolje uvjete konvergencije, a o tome jesu li zadovoljeni navedeni uvjeti odlučuje Europska središnja banka i Europska komisija (Matić, 2021). Zemlje članice EMU-a koje su uvele euro kao službenu valutu te čine europodručje, odnosno eurozonu su sljedeće: Austrija, Belgija, Hrvatska, Cipar, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Slovačka, Slovenija i Španjolska („Europska unija“, bez dat.). Države članice EMU-a koje još nisu uvele euro kao svoju službenu valutu iz razloga što još nisu zadovoljile uvjete konvergencije su Bugarska, Češka, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Švedska te su to uglavnom države koje su pristupile Uniji 2004., 2007. i 2013. („Europska unija“, bez dat.). Danska je jedina država koja je zadržala svoju valutu nakon pristupanja Europskoj uniji temeljem zakonodavnog akta („Europska unija“, bez dat.).

Postoji nekoliko napora za stvaranje EMU-a, a prvi napor određen je Rimskim sporazumom čija posljedica je stvaranje Europske ekonomske zajednica, no ta Zajednica nije imala u vidu monetarnu organizaciju, već je Rimskim sporazumom planirano samo zajedničko tržište. U vrijeme stvaranja sporazuma postajo je sustav Bretton Woods, takozvana pravila po kojima su se odvijali trgovinski i novčani odnosi među zemljama, odnosno zlato se koristilo kao univerzalna mjera pomoću koje se mogao stvoriti fiksni tečaj određene valute. No ubrzo, točnije 1971. sustav Bretton Woods se počeo urušavati što je dovelo do drugog napora za stvaranjem Ekonomske i monetarne unije. Drugi napor bio je produktivniji, te je Sporazumom o Europskoj uniji, osnovana Europska i monetarna unija, čiji je glavni cilj uvođenje jedinstvene valute koja će biti pod nadzorom centralne banke te će se time postići monetarna stabilnost (Kandžija i Host, 2001).

2.1. Razlozi nastanka Ekonomske i monetarne unije

Ekonomska i monetarna unija osnovana je s ciljem zadržavanja stabilnosti cijena u zemljama članicama uz pomoć zajedničke monetarne politike. Nadalje, EMU želi ukloniti negativne učinke eksternalija između zemalja članica do kojih dolazi zbog lošeg upravljanja državnim financijama te u konačnici EMU želi jedinstveno tržište roba i usluga zemalja članica (Scheinert, 2022).

Jedan od razloga nastanka Ekonomske i monetarne unije je tečajni rizik koji ograničava ekonomski rast u Europskoj uniji, a smanjenje tečajnog rizika dovelo bi do povećanja ponude kapitala iz razloga što bi poduzeća tražila financijska sredstva izvan nacionalnog tržišta te bi to dovelo do konkurencije i financijske institucije bi davale tražena financijska sredstva po povoljnijim uvjetima (Kundžija i Host, 2001).

Svaka zemlja ima drugačiju socioekonomsku strukturu i drugačiji stupanj ekonomskog razvoja, te iz tog razloga svaka zemlja ima drugačiju politiku koja je prilagođena stanju u toj zemlji, no potrebna je suradnja ekonomskih politika zemalja članica, odnosno zajednička strategija djelovanja. Kada je prisutna međuovisnost zemalja članica Europske i monetarne unije, ostvarenje ciljeva u nekoj zemlji, ovisi o tome kakvi ekonomski uvjeti vladaju u drugim zemljama članicama. Primjerice, ako su prisutna nepovoljna ekonomska kretanja u jednoj zemlji, to dovodi do smanjenja uvoza iz drugih zemalja, te se to prenosi i na druge zemlje koje onda manje izvoze u tu zemlju. Nadalje, ako jedna zemlja ima visoku stopu inflacije te zbog toga poveća kamatne stope, a druga zemlja provodi ekspansionističku politiku i smanjuje kamatnu stopu, to može dovesti do toga da kapital ide iz druge zemlje u prvu i dovode do kontraefekta u obje zemlje (Kundžija i Host, 2001).

2.2. Faze razvoja Ekonomske i monetarne unije

Postoje tri faze razvoja EMU-a koje imaju određeno trajanje te svaka faza sadrži neka bitna obilježja. Prva faza počela je 1. srpnja 1990. godine, kada su ujedno ukinuta sva kapitalna ograničenja između zemalja članica. U ovoj fazi povećane su zadaće Odbora guvernera čija zadaća je bila da se međusobno usklade monetarne politike država članica kako bi se postigla stabilnost cijena. Prva faza završena je 31. prosinca 1993. godine. („Europska središnja banka“, 2023).

Druga faza EMU-a započela je 1. siječnja 1994. godine te je najznačajniji događaj u ovoj fazi osnivanje Europskog monetarnog instituta (EMI) čija uloga je uspostavljanje bolje suradnje nacionalnih središnjih banaka te pripreme za osnivanje Europskog sustava središnjih banaka (ESBB). Također, u ovoj fazi su se obavljale pripreme za uvođenje jedinstvene valute u zemlje članice, odnosno eura. Nadalje, u lipnju 1997. godine, temeljem izvješća EMI-a, nastala je Rezolucija Europskog vijeća o načelima i osnovnim elementima novog tečajnog mehanizma (ERM II). Druga faza završena je 31. prosinca 1998. godine. („Europska središnja banka“, 2023).

Europski monetarni sustav sa sjedištem u Frankfurtu ima upravno vijeće unutar kojeg se nalaze guverneri nacionalnih centralnih banaka. Europski monetarni sustav ima za cilj obavljanje radnji koje su potrebne kako bi došlo do treće faze razvoja EMU-a, stabilnost cijena u zemljama članicama i kordinacija njihovih monetarnih politika, poboljšanje suradnje nacionalnih centralnih banaka (Majić, 2021).

Zadnja faza razvoja EMU-a, odnosno treća faza započela je 1. siječnja 1999. godine, kada je počelo izvršenje jedinstvene monetarne politike te su se definirali devizni tečajevi zemalja članica. Središnja banka zemalja članica počinje biti dio Eurosustava, u trenutku uvođenja eura („Europska središnja banka“, 2023).

2.3. Institucije Ekonomske i monetarne unije

Institucije EMU-a su: Europska središnja banka (ESB), Europski sustav središnjih banaka (ESSB), Vijeće za ekonomske i financijske poslove (Ecofin), Gospodarski i financijski odbor te Euroskupina. Glavni zadatci institucija EMU-a su da uspostavljanje stabilnosti deviznog tečaja, osnaživanje monetarne stabilnosti EMU-a, te u konačnici, olakšavanje potrošačima uspoređivanje troškova i cijena u Uniji. U nastavku rada slijedi pregled institucija po fazama razvoja EMU-a. U prvoj fazi EMU-a nisu postojale institucije. U drugoj fazi uspostavljen je Europski monetarni sustav koji je zamijenio Odbor guvernera iz prethodne faze razvoja. Nadalje, osnovan je Monetarni odbor koji je prvenstveno imao savjetodavnu ulogu. U trećoj fazi osnovane su Europska središnja banka, Europski sustav središnjih banaka, Vijeće za ekonomske i financijske poslove, Gospodarski i financijski odbor i euroskupina. Europska središnja banka sastoji se od Upravnog vijeća, Općeg vijeća, Izvršnog odbora i Nadzornog odbora. Europski sustav središnjih banaka čine Europska središnja banka i svih 27 nacionalnih središnjih banaka zemalja članica. Vijeće za ekonomske i financijske poslove sastoji se od ministra financija država članica. Gospodarski i financijski odbor sastoji se od najviše dva člana odbora iz država članica, Komisija i ESB-a. Euroskupina predstavlja savjetodavno i neslužbeno tijelo (Angerer, 2023).

2.3.1. Europska središnja banka

Europska središnja banka (ESB) osnovana je 1998. godine sa sjedištem u Frankfurtu (Slika 1). Predsjednica ESB-a je Christine Lagarde, a potpredsjednik Luis de Guindos. Uz predsjednicu i potpredsjednika, u ESB-u nalaze se i guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica Europske unije, a među njima je i guverner Hrvatske narodne banke, Boris Vujčić („Europska unija“, bez dat.).

Jedan od zadataka ESB-a je određivanje količine novca u opticaju u nekoj zemlji na način da povisi ili snizi kamatenu stopu po kojoj se komercijalne banke zadužuju kod ESB-a. Primjerice, ako je u nekoj zemlji članici priustna visoka stopa inflacije, cilj ESB-a je da smanji količinu novca u opticaju i to radi na način da povisi kamatne stope po kojima se komercijalne banke mogu zaduživati kod ESB-a. Ako je u nekoj zemlji članici prisutna obrnuta situacija, odnosno nema dovoljne količine novca u opticaju, ESB snizuje kamate stope po kojima se komercijalne banke mogu zaduživati kod nje i na taj način komercijalne banke mogu plasirati više novca građanstvu i povećava se količina novca u opticaju. Nadalje, jedan od zadataka ESB-a je uspostavljanje i očuvanje ravnoteže deviznih tečajeva, a ESB to postiže na način da kupuje ili prodaje valute. Također, jedan od bitnih zadataka ESB-a je uspostava stabilnosti cijena. ESB isto tako osigurava da je europski bankovni sustav stabilan i pouzdan te prije nego što neka država članica krene s tiskanjem euronovčanica, potrebno je da prethodno dobije odobrenje od ESB-a („Europska unija“, bez dat.).

Organi upravljanja ESB-om su Upravno vijeće, Opće vijeće, Izvršni odbor te Nadzorni odbor. Upravno vijeće glavni je organ odlučivanja u ESB-u te je u njegovoj nadležnosti osiguranje provedbe monetarnih ciljeva i određivanje visine kamatnih stopa te oblikovanja okvira kako će se riješiti zadaci koji su dodijeljeni ESB-u i Eurosustavu. Članovi Upravnog vijeća održavaju sastanke dva puta mjesečno, a svakih mjesec i pol dana donose ocjenu o kvaliteti monetarne politike. Opće vijeće sastoji se od predsjednice i potpredsjednika ESB-a i predstavnika svih zemalja članica Europske unije, dok se u Upravnom vijeću nalaze predstavnici zemalja koje čine europodručje. Neki od zadataka Općeg vijeća su savjetodavna uloga, pripremaju i sastavljaju godišnja izvješća ESB-a, donose pravila o računovodstvenim pravilima i standardima kojih se nacionalne središnje banke moraju pridržavati. Izvršni odbor u svom sastavu ima predsjednicu, potpredsjednika te četiri člana čiji mandat traje osam godina i neobnovljiv je. Neki od najvažnijih zadataka Izvršnog odbora su da vodi svakodnevne poslove koji su u nadležnosti ESB-a, nadležno tijelo mu je Upravno vijeće za koje i Izvršni odbor priprema sastanke. Nadzorni odbor planira i provodi nadzorne zadaće ESB-a te održavaju sastanke svaka tri tjedna („Europska središnja banka“, 2023).

2.3.2. Europski sustav središnjih banaka

Europski sustav središnjih banaka (ESSB) sastoji se od Europske središnje banke te 27 nacionalnih banaka zemalja članica Europske unije, dok Eurosustav čini ESB i zemlje članice Europske unije koje su zamijenile svoje nacionalne valute eurom. 1. srpnja 2013. godine, kada je Republika Hrvatska postala članica Europske unije, Hrvatska narodna banka također je postala članicom ESSB-a, a 1. siječnja 2013. godine kada je Republika Hrvatska uvela euro kao svoju službenu valutu, Hrvatska narodna banka postala je članica Eurosustava. Zadatak ESSB-a je da održi stabilnost cijena u zemljama članicama te podupire gospodarske politike EU sa svrhom ostvarenja unaprijed zadanih ciljeva („Hrvatska narodna banka“, 2023).

2.3.3. Vijeće za ekonomske i financijske poslove

Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN) ima za članove ministre i ministrice financija iz zemalja članica koji se sastaju jednom mjesečno. U nadležnosti ECOFIN-a je sastavljanje godišnjeg proračuna EU, bave se financijskim tržištima i kretanjem kapitala na istim te problemima vezanim uz oporezivanje. Također, bavi se i financijskim dijelom koji je vezan uz borbu protiv klimatskih promjena („Vijeće EU-a i Europsko vijeće“, bez dat.).

2.3.4. Euroskupina

Euroskupina započela je sa svojim djelovanjem 1997. godine i okuplja ministre i ministrice zemalja članica koji imaju sastanke jednom mjesečno i to prije sastanka članova ECOFIN-a. Glavni cilj Euroskupine je uspostaviti koordinaciju ekonomskih politika zemalja članica europodručja te iz toga proizlazi i bolji gospodarski rast. Nadalje, ministri i ministrice raspravljaju na sastancima Euroskupine koje zajedničke odgovornosti imaju njihove zemlje u vezi zajedničke valute, eura. Također, ako se neka država članica europodručja nalazi u financijskim problemima, Euroskupina može odlučivati o uvjetima pomoći toj zemlji u vidu novčanih sredstava („Vijeće EU i Europsko vijeće“, bez dat.).

2.3.5. Gospodarski i financijski odbor

Gospodarski i financijski odbor u svom sastavu ima predstavnike koji su imenovani od strane ministra financija pojedine zemlje članice te predstavnici središnjih banaka zemalja članica, a Hrvatsku narodnu banku predstavlja viceguverner. Glavni cilj Gospodarskog i financijskog odbora je usklađivanje politika zemalja članica u područjima ekonomije i financija („Hrvatska narodna banka“, 2023).

3. Kriteriji konvergencije

Kako bi neka zemlja članica Europske unije mogla uvesti euro kao svoju službenu valutu, mora zadovoljiti kriterije konvergencije, odnosno kriterije iz Maastrichta. Republika Hrvatska je te kriterije ispunila 15. lipnja 2022. godine. Kriteriji konvergencije prvenstveno služe kao zaštita europodručja od rizika makroekonomske nestabilnosti koji je moguć u zemlji članici koja želi uvesti euro. Također, kriteriji konvergencije pokazuju je li zemlja članica EU koja želi uvesti euro zaista i spremna na to te do koje razine zadovoljava kriterije. Kriteriji konvergencije su sljedeći: stabilnost cijena, dugoročne kamatne stope, stabilnost financija te stabilnost tečaja. Kod kriterija stabilnosti cijena, izračunava se prosječna stopa inflacije u tri države europodručja koje imaju najniže stope inflacije, promatrajući godinu dana prije izračunavanja. Visina dugoročnih kamatnih stopa utvrđuje se na temelju dugoročnih državnih obveznica ili nekih drugih vrijednosnih papira. Kod kriterija javnih financija, u obzir se uzimaju budžetski deficit i visina javnog duga. Posljednji kriterij odnosi se na stabilnost tečaja te zemlje koje žele uvesti euro kao svoju službenu valutu, moraju biti u tečajnom mehanizmu (ERM II) najmanje dvije godine, te njihov tečaj ne smije puno odstupati od središnjeg tečaja ERM-a II, odnosno dozvoljeno je odstupanje od 15% (Petraović, 2022).

3.1. Stabilnost cijena

Stabilnost cijena računa se, kao što je ranije spomenuto, na način da se izračuna prosječna stopa inflacije uzimajući u obzir države članice europodručja koje imaju najniže stope inflacije za godinu prije izračuna. Stopa inflacije u Republici Hrvatskoj je 2020. godine iznosila 0,15%, te se nalazila ispod prosjeka europodručja, gdje je inflacija 2020. godine iznosila 0,30%. Zemlje europodručja koje su imale slične stope inflacije 2020. godine kao i Republika Hrvatska su Latvija i Portugal. Godine 2022. prosječna stopa inflacije iznosila je 4,9%, a u obzir su uzete Finska, Francuska i Grčka, dok je stopa inflacije u Republici Hrvatskoj te godine iznosila 4,7%, čime je Republika Hrvatska ispunila navedeni kriterij konvergencije (Petraović, 2022).

3.2. Dugoročne kamatne stope

Kriterij koji je vezan uz dugoročne kamatne stope je zadovoljen kada država koja želi uvesti euro nema prosječne dugoročne nominalne kamatne stope veće za 2% prosječne dugoročne kamatne stope triju država s najnižim stopama inflacije. Kamatne stope u državi koja želi uvesti euro mjere se na temelju dugoročnih državnih obveznica ili nekih drugih vrijednosnih papira. Postoji povezanost između kamatne stope i BDP-a, odnosno države čiji prosjek BDP-a je veći od prosjeka BDP-a europodručja, imaju kamatne stope koje su niže od prosjeka kamatnih stopa europodručja te vrijedi i obrnuta korelacija. Kamatna stopa koja je 2022. godine bila referentna za europodručje iznosila je 2,6%. Zemlje europodručja s najvišim kamatnim stopama 2022. godine bile su Grčka (0,88%), Italija (0,81%) i Malta (0,50%), a s najmanjim kamatnim stopama su 2022. godine bile Njemačka (-0,37%), Luksemburg (-0,36%) te Nizozemska (-0,33%). Dugoročne kamatne stope 2022. godine su u Republici Hrvatskoj iznosile 0,8%, čime je Republika Hrvatska ispunila navedeni kriterij konvergencije (Petraović, 2022).

3.3. Stabilnost financija

Stabilnost financija je fiskalni kriterij koji uzima u obzir budžetski deficit i javni dug. Kako bi se zadovoljio ovaj kriterij, udio budžetskog deficita u BDP-u ne smije biti veći od 3% na kraju prošle godine te udio javnog duga u BDP-u ne smije biti veći od 60% na kraju prošle godine. Navedeni kriteriji su donekle fleksibilni, odnosno u udjelu budžetskog deficita u BDP-u toleriraju se i kratkotrajne stope koje su malo iznad 3%, a kod udjela javnog duga u BDP-u, ako je on veći od 60%, državni dug mora imati tendenciju pada i približavati se vrijednosti od 60%. Deficit europodručja 2020. godine iznosio je 7,1%, a u Republici Hrvatskoj bio je 7,3%.

Godine 2020. ostvaren je veliki deficit u Hrvatskoj, kao i u ostatku europodručja zbog ekonomske krize koja je posljedica korona virusa. Najveći deficit 2020. godine ostvarile su Španjolska, Grčka i Italija, a najmanji deficit ostvarile su Luksemburg, Nizozemska i Njemačka. Javni dug Republike Hrvatske je 2020. godine iznosio 87,2%, dok je prosjek eurozone bio 97,3%. Razlog porasta javnog duga je korona kriza, odnosno Republika Hrvatska, kao i ostale članice europodručja su se sve više zaduživale. Najniži udio javnog duga u BDP-u su 2020. godine imale Estonija, Luksemburg i Latvija, a najveći Grčka, Italija i Portugal. Godine 2021. sve države članice Europske unije imale su deficit, jedina iznimka su Danska i Luksemburg, koje su imale suficit. Republika Hrvatska je 2021. godine imala deficit u iznosu od 2,9%, čime je Republika Hrvatska ispunila navedeni kriterij konvergencije (Petraović, 2022).

3.4. Stabilnost tečaja

Zemlje koje žele uvesti euro kao svoju službenu valutu, moraju biti u tečajnom mehanizmu (ERM II) najmanje dvije godine, te njihov tečaj ne smije puno odstupati od središnjeg tečaja ERM-a II, odnosno dozvoljeno je odstupanje tečaja od 15%. Zemlje koje žele uvesti euro moraju ispuniti stope nominalne i realne konvergencije. Nominalna konvergencija odnosi se na izvršenje samih kriterija konvergencije, a realna konvergencija odnosi se na rast prosječnog dohotka po glavi stanovnika sve dok se ne dostigne razina razvijenih zemalja Europske unije. Hrvatska kuna nalazila se u ERM-u II od 2020. godine do 2022. godine i to po paritetu 7,53450 kuna za euro. Najviši tečaj hrvatske kune u ERM-u II iznosio je 7,565435 kn za 1 euro, a najniži tečaj bio je 7,494417 kn za 1 euro. U razdoblju od 2015. godine do 2021. godine prosječni dohodak po stanovniku u Republici Hrvatskoj raste, te se može zaključiti kako je Republika Hrvatska zadovoljila navedeni kriterij (Petraović, 2022).

4. Euro

Euro se kao službena valuta koristi u 20 od 27 država članica Europske unije te je druga po redu valuta kojom se najčešće trguje u svijetu. Države koje nisu dio europodručja, a koriste euro kao svoju službenu valutu su Andora, Kosovo, Crna Gora, Monako, San Marino i Vatikanski Grad. Novčanice eura jednake su u svim državama koje čini europodručje te europski novac dolazi u sedam apoeni novčanica u vrijednostima od 5, 10, 20, 50, 100, 200 i 500 eura (Slika 1). Kovanice eura djelomično se razlikuju u zemljama eurozone, odnosno kovanice u svim zemljama imaju isto lice, a različito naličje. Europski novac dolazi u osam apoeni kovanica u vrijednostima 1 i 2 euro te 1, 2, 5, 10, 20 i 50 centi. Simbol € dolazi od prvog slova riječi „Europa“ te grčkog znaka epsilon, a dvije usporedne crte označavaju stabilnost. Ime „euro“ izglasano je 1995. godine na jednoj od sjednica Europskog vijeća u Madridu („Europska unija“, bez dat.).

4.1. Povijest eura

Povijest eura, odnosno sam razvoj eura započeo je 1970. godine i trajao je sve do 2002. godine kada je euro postala valjana valuta u dvanaest europskih država. Godine 1970. donesen je Wernerov izvještaj koji se smatra začecem eura. Sljedeće godine, odnosno 1971. godine donesen je plan čiji cilj je bio da se ujednače gospodarstva i valute zemalja koje su tada činile Europsku zajednicu. Nadalje, 1972. godine osnovana je Europska udruga za devizni tečaj, a osnivanje same Europske unije bio je jedan od dugoročnih ciljeva. Godine 1973. Vijeću europske unije pridružili su se šefovi država i vlada Velike Britanije, Danske i Irske. U razdoblju od 1979. do 1986. godine osnovan je Europski monetarni sustav, čiji osnivači su bili savezni kancelar Helmut Schmidt i francuski predsjednik Giscard d'Estaing. Cilj Europskog monetarnog sustava bio je da se smanji oscilacija deviznih tečajeva, a sam prethodnik euro bio je ECU (engl. *European Currency Unit*). U razdoblju od 1990. do 1995. godine Europska unija počinje obuhvaćati sve veće područje u kojem živi više od 300 milijuna ljudi, a proširenju je najviše doprinjelo ujedinjenje Njemačke, te članstvo Finske, Austrije i Švedske u Europskoj uniji. U vremenu od 1959. godine do 1999. godine, veliki udio zemalja u mogućnosti je ispuniti kriterije koji su potrebni za uvođenje eura te 1999. godine euro postaje žiralni novac u 11 država. 2002. godine euro je službeni gotovinski novac dvanaest europskih država, a posljedica toga je slobodno kretanje roba, usluga, kapitala i ljudi (Afhüppe, 2001).

4.2. Eurozona

Euro se kao službena valuta koristi u 20 od 20 zemalja članica Europske unije koje čine eurozonu. Eurozonu čine Austrija, Belgija, Hrvatska, Cipar, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemka, Portugal, Slovačka, Slovenija i Španjolska. Zemlje koje još ne čine eurozonu, odnosno postati će dio eurozone kada ispune kriterije konvergencije su Bugarska, Češka, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Švedska. Nadalje, Danska je jedina država članica Europske unije koja je zadržala svoju valutu nakon ulaska u Europsku uniju i neće uvoditi euro, a to je moguće na način da je dogovoreno izuzeće od uvođenja eura. Danska je zadržala svoju valutu, odnosno nije uvela euro jer se ne želi odreći svog monetarnog suvereniteta („Europska unija“, bez dat.)

4.3. Uvođenje eura u Republiku Hrvatsku

Republika Hrvatska uvela je euro kao svoju službenu valutu 1. siječnja 2023. godine te tako postala 20. članica europodručja. Kako bi mogla uvesti euro, trebala je zadovoljiti kriterije konvergencije, a zadovoljila je sve kriterije, osim jednog jednog kriterija koji formalno nije ispunjen, a to je tečaj. Republika Hrvatska krenula je s pripremama za uvođenje eura 2017. godine kada je Hrvatska narodna banka analizirala ekonomske koristi i troškove uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, te su koristi uvođenja eura bile veće od troškova. Prije samog uvođenja eura, u Republici Hrvatskoj je već bio prisutan proces eurizacije, odnosno euro je imao jednu ili više funkcija hrvatske kune te je na taj način počeo istiskivati kunu iz optjecaja. Također, i prije same obveze dvojnog iskazivanja cijena, neki poduzetnici, primjerice oni koje su se bavili prodajom nekretnina, automobila i slično, svoje cijene su izražavali i u kunama i eurima. Proces zamjene hrvatske kune eurom imao je tri ključne faze, a to su pripremno razdoblje, razdoblje dvojnog optjecaja te razdoblje poslije završetka dvojnog optjecaja. Pripremno razdoblje započinje šest mjeseci prije službenog uvođenja eura. U samom početku pripremnog razdoblja, Vlada Republike Hrvatske mora definirati fiksni tečaj konverzije, točan datum kada se uvodi euro, datume koji su vezani uz početak i kraj dvojnog optjecaja kune i eura te datume koji govore o početku i kraju dvojnog iskazivanja cijena. Najznačajnije radnje koje se moraju obaviti u pripremnom razdoblju su priprema gospodarstva, institucija i svih ostalih subjekata za uvođenje eura, prilagodba računovodstvenih sustava poslovnih subjekata, informiranje i educiranje javnosti o euru, opskrba euro novčanicama i kovanicama i sve ostale pripreme. Nakon pripremnog razdoblja slijedi razdoblje dvojnog optjecaja, odnosno razdoblje u kojem se mogu koristiti i kune i euri. Svrha ovog razdoblja je dati građanima mogućnost da zamijene prestale kune eurom. Razdoblje dvojnog optjecaja traje dva tjedna od datuma uvođenja eura, odnosno u Hrvatskoj je trajao od 1.1.2023. do 14.1.2023. godine. Zadnje razdoblje, odnosno razdoblje nakon završetka dvojnog optjecaja započinje nakon što završi pretkodno razdoblje, odnosno razdoblje dvojnog optjecaja i u tom razdoblju euro postaje službena valuta u Republici Hrvatskoj i kuna više nije u optjecaju. U razdoblju od šest mjeseci od uvođenja eura, građani mogu jedino kod banaka zamijeniti kune za euro, uz proviziju banke, a nakon proteka 12 mjeseci od uvođenja eura, zamjena kune za euro biti će moguća samo kod Hrvatske narodne banke (Ciraki, Vakanjac, Lulić, 2023).

4.4. Prednosti uvođenja eura u Republiku Hrvatsku

Prema strategiji za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, koju je objavio HNB, ključne prednosti uvođenja eura u Republiku Hrvatsku su uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu, smanjenje troškova zaduživanja domaćih subjekata, smanjenje rizika pojave bankove i valutne krize, niži transakcijski troškovi, poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima, sudjelovanje u raspodjeli monetarnog prihoda Eurosustava te pristup mehanizmima financijske pomoći europodručja („Vlada Republike Hrvatske“, „Hrvatska narodna banka“, 2018).

Glavna korist od uvođenja eura je uklanjanje valutnog rizika, koji je u Republici Hrvatskoj bio uveliki izražen. Naime, poduzeća, država i dio stanovništva imaju puno veće obveze u stranoj valuti, a znatno manju imovinu u stranoj valuti i izloženi su valutnom riziku te bi pad tečaja kune imao negativan utjecaj na njih. Unatoč tome što poslovne banke imaju usklađene imovine i obveze u stranoj valuti i one su posredno izložene valutnom riziku zbog toga što su njihovi dužnici izloženi valutnom riziku. Uvođenjem eura, neće više biti valutnog rizika iz razloga što će sav dug koji je bio u eurima postati dug u domaćoj valuti. Sljedeća prednost uvođenja eura u Republiku Hrvatsku je smanjenje troškova zaduživanja domaćih subjekata, odnosno hrvatsko gospodarstvo će biti konkurentnije iz razloga što će se kamatne stope približiti kamatnim stopama eurozone. Nadalje, prednost uvođenja eura je smanjenje rizika izbijanja valutne i bankovne krize. Vlastita valuta u maloj ekonomiji može dovesti do izbijanja valutne krize, a valutna kriza može dovesti do bankovne krize, odnosno financijske krize. Jedna od prednosti uvođenja eura su i niži transakcijski, odnosno mjenjački troškovi. Uvođenjem eura neće više biti mjenjačkih troškova koji su vezani uz mijenjanje kune u euro i obrnuto, a ti troškovi dolaze zbog razlike između kupovnog i prodajnog tečaja te provizija koje si banke i mjenjačnice naplaćuju. Također, uvođenje eura biti će poticaj međunarodnoj razmjeni i ulaganjima iz razloga što se smanjuju mjenjački troškovi, veća je transparentnost i cijene se mogu lakše uspoređivati te nestaje tečajni rizik. Nadalje, uvođenjem eura, HNB moći će sudjelovati u godišnjoj raspodjeli monetarnog prihoda Eurosustava. Posljednja prednost uvođenja eura u Republiku Hrvatsku je lakši pristup mehanizmima financijske pomoći eurozone, odnosno Hrvatska će postati dio Europskog mehanizma za stabilnost (ESM) koji financijski pomaže državama, a ukupan kreditni kapacitet ESM-a iznosi 500 milijardi eura („Vlada Republike Hrvatske“, „Hrvatska narodna banka“, 2018).

4.5. Nedostatci uvođenja eura u Republiku Hrvatsku

Nedostatci uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, odnosno ekonomski troškovi uvođenja, prema HNB su gubitak samostalne monetarne politike, porast razine cijena zbog konverzije, rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih neravnoteža, jednokratni troškovi konverzije, jednokratni troškovi pristupanja Hrvatske narodne banke Eurosustavu te sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama („Vlada Republike Hrvatske“, „Hrvatska narodna banka“, 2018).

Prvi nedostatak uvođenja eura u Republiku Hrvatsku je gubitak samostalne monetarne politike, odnosno Republika Hrvatska je uvođenjem eura izgubila samostalnu monetarnu i tečajnu politiku. No, gubitak samostalne monetarne politike za Republiku Hrvatsku ne predstavlja veliki gubitak i trošak jer je korištenje samostalne monetarne i tečajne politike najvećim dijelom ograničeno. Mana zajedničke monetarne politike je što se ne prilagođava državama članicama i nije moguće zadovoljiti potrebe svih država članica te bi upravo iz toga razloga Republika Hrvatska nadalje trebala voditi primjerenu fiskalnu politiku. Drugi nedostatak uvođenja eura u Republiku Hrvatsku je porast razine cijena zbog konverzije kune u euro, no porast razine cijena je blag i u državama članicama koje su već uvele euro, inflacija se povećala za svega 0,23 postotna boda i bila je privremena. Nadalje, iskustva zemalja članica koje su već uvele euro pokazuje je u tim zemljama došlo do jakog priljeva kapitala i pojavile su se makroekonomske neravnoteže. Sljedeći nedostatak vezan je uz jednokratne troškove konverzije poput tiskanja euro novčanica i kovanica, prilagodbe informatičkih i informacijskih sustava, mijenjanje načina funkcioniranja bankomata i slično. Na temelju iskustava zemlja članica koje su već uvele euro, ti troškovi iznose oko 0,5% BDP-a, no za Republiku Hrvatsku se očekuju niži troškovi. Nadalje, tu si i jednokratni troškovi pristupanja HNB-a Eurosustavu, odnosno HNB će morati uplatiti preostali dio upisanog kapitala ESB-a te platiti doprinos kako bi se povećale rezerve ESB-a i u konačnici, HNB će određeni postatak svojih međunarodnih pričuva morati staviti prenijeti na ESB. Posljednji nedostatak je sudjelovanje Republike Hrvatske u pružanju financijske pomoći drugim zemljama članicama, a taj trošak za Republiku Hrvatsku bi iznosio oko 425 milijuna eura („Vlada Republike Hrvatske“, „Hrvatska narodna banka“, 2018).

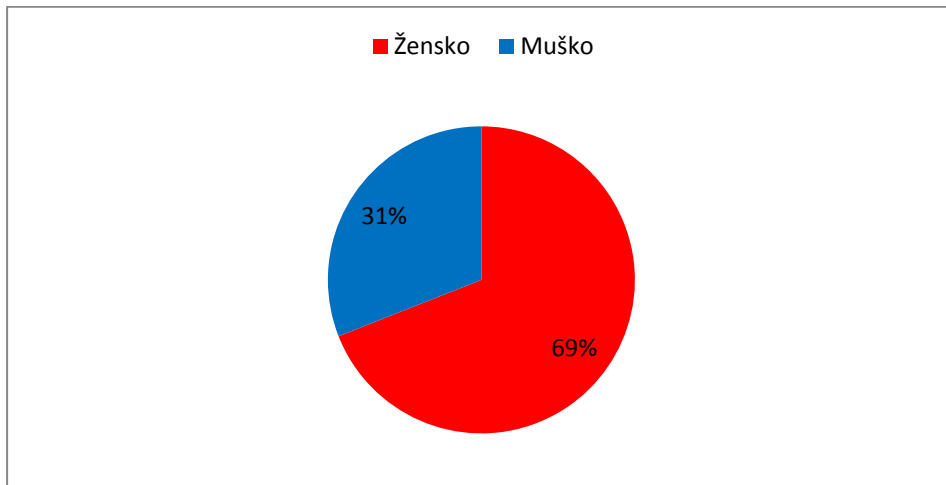
5. Istraživanje stavova dijela stanovništva o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku

Nakon uvođenja eura u Republiku Hrvatsku te aktivnog korištenja eura u trajaju od nekoliko mjeseci, provedena je anketa nad dijelom stanovništva Republike Hrvatske vezana uz njihovu asimilaciju i opće znanje o euru i uvođenju eura. Reprezentativni uzorak bio je 185 stanovnika Republike Hrvatske te je anketa bila u potpunosti anonimna, a ispitanici su ispunjavanjem online ankete dali informirani pristanak za sudjelovanje u ovom istraživanju. Rezultati provedenog istraživanja koristili su se samo u svrhu izrade ovog završnog rada. Anketa ispituje opće znanje stanovništva o uvođenju eura poput organizacije odgovorne za uvođenje eura u Republiku Hrvatsku te datum pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji, njihovo iskustvo korištenja euro kovanica i euro novčanica prije uvođenja u Republiku Hrvatsku te jesu li štedjeli prije u eurima, sam proces uvođenja eura, odnosno razdoblje dvojnog iskazivanja cijena te u konačnici njihovo osobno iskustvo vezano uz korištenje eura te osjećaju li nostalgiju za hrvatskom kunom.

5.1. Općeniti podaci o ispitanicima

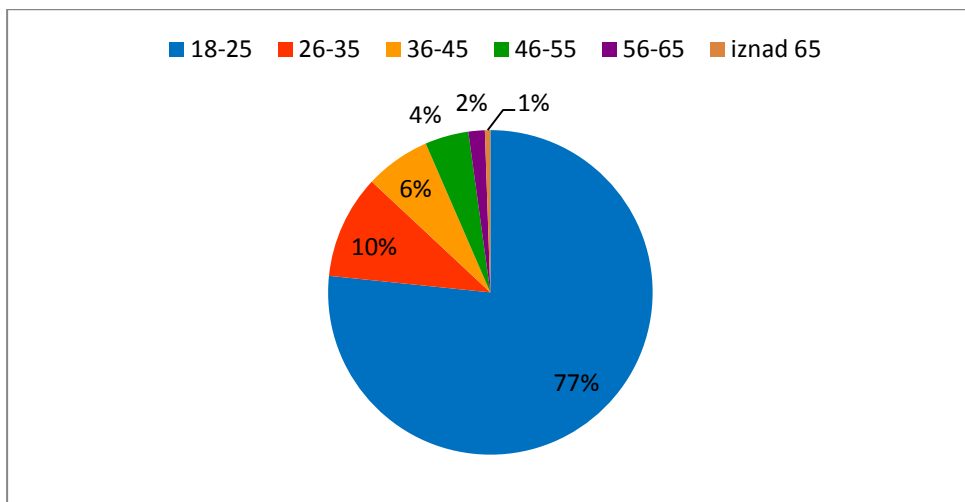
Prema spolu, u anketi je sudjelovalo 127 žena (69%) i 57 muškaraca (31%).

Grafikon 1. Spol ispitanika

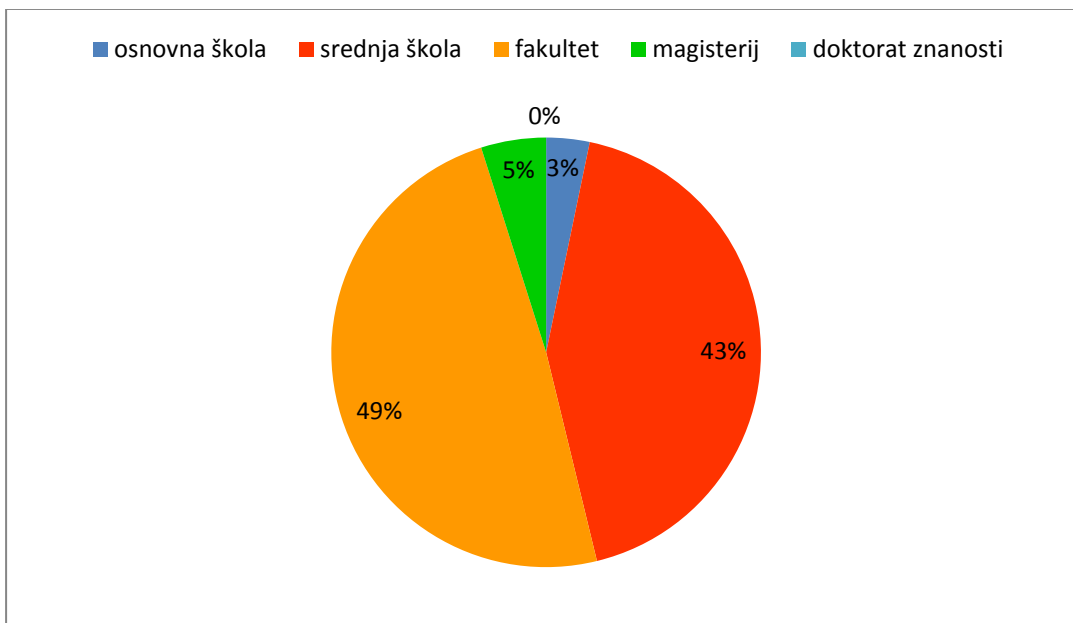
S obzirom na dob ispitanika, u anketi je najviše sudjelovala dobna skupina 18-25 godina, odnosno sudjelovao je 141 ispitanika u toj dobnoj skupini, što čini 76,6%. Nakon dobne skupine 18-25 godina, u anketi je sudjelovalo 19 ispitanika u dobi od 26 do 35 godina (10,3%). U dobnoj skupini od 36 do 45 godina nalazi se 12 ispitanika (6,5%). Nadalje, 8 ispitanika (4,3%) nalazi se u dobnoj skupini 46-55 godina te se 3 ispitanika nalaze u dobnoj skupini 56-65 godina (1,6%). Samo jedan ispitanik nalazi se u dobnoj skupini iznad 65 godina (0,5%).

Grafikon 2. Dob ispitanika

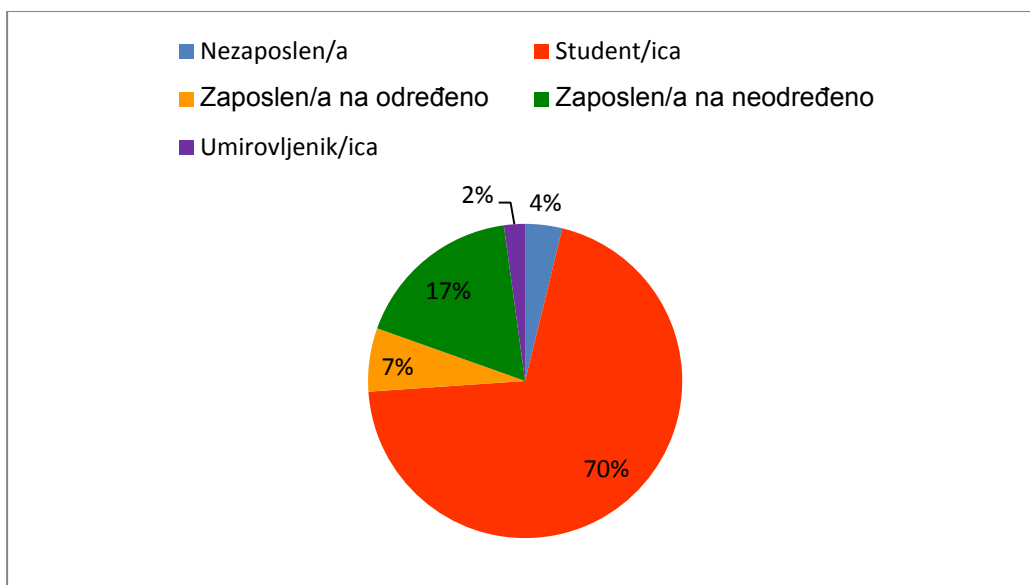
S obzirom na razinu obrazovanja, u anketi su najviše sudjelovali ispitanici s fakultetskim obrazovanjem (48,9%), zatim slijede ispitanici sa srednjom školom koji čine 42,9% ukupnih ispitanika. Ukupno 9 ispitanika (4,9%) završilo je magisterij, a 6 ispitanika (3,3%) ima završenu srednju školu.

Grafikon 3. Razina obrazovanja ispitanika

S obzirom na trenutni radni status ispitanika, najviše ih studira (70,1%), zatim slijede ispitanici koji su zaposleni na neodređeno (17,4%) te ispitanici zaposleni na određeno (6,5%). Nezaposlenih je 3,8% ispitanika, a 2,2% ispitanika nalazi se u mirovini.

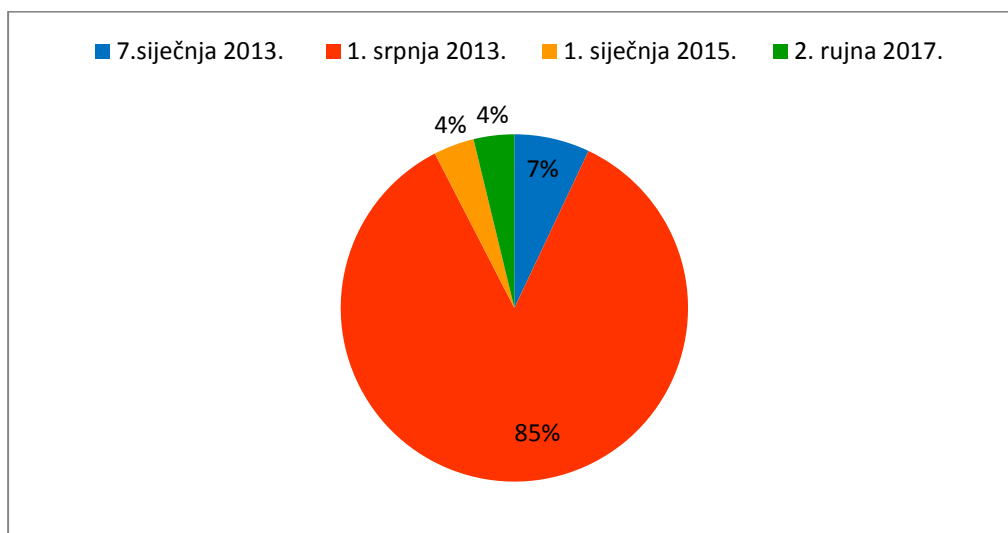
Grafikon 4. Radni status ispitanika

5.2. Općenito znanje dijela stanovništva o euru

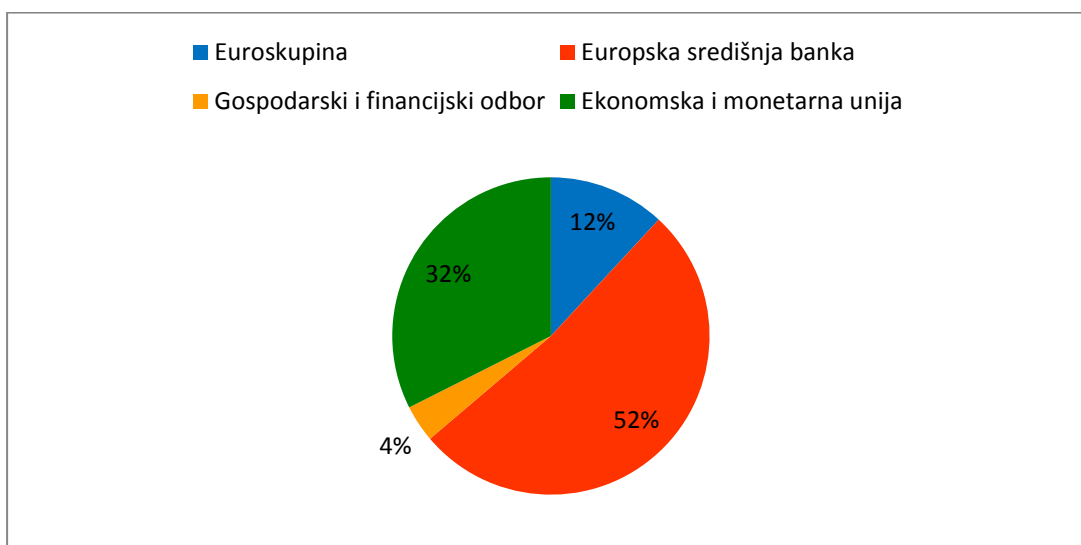
Na pitanje o datumu pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji, 85,4% ispitanika odgovorilo je točno da je to bilo datuma 1. srpnja 2013. godine. Od ukupnog broja ispitanika, 7% ispitanika smatralo je da je to bilo 7. siječnja 2013. godine, 3,8% ispitanika da je to bilo 1. siječnja 2015. te također 3,8% ispitanika da je to bilo 2. rujna 2017. godine.

Grafikon 5. Odgovori ispitanika o datumu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji

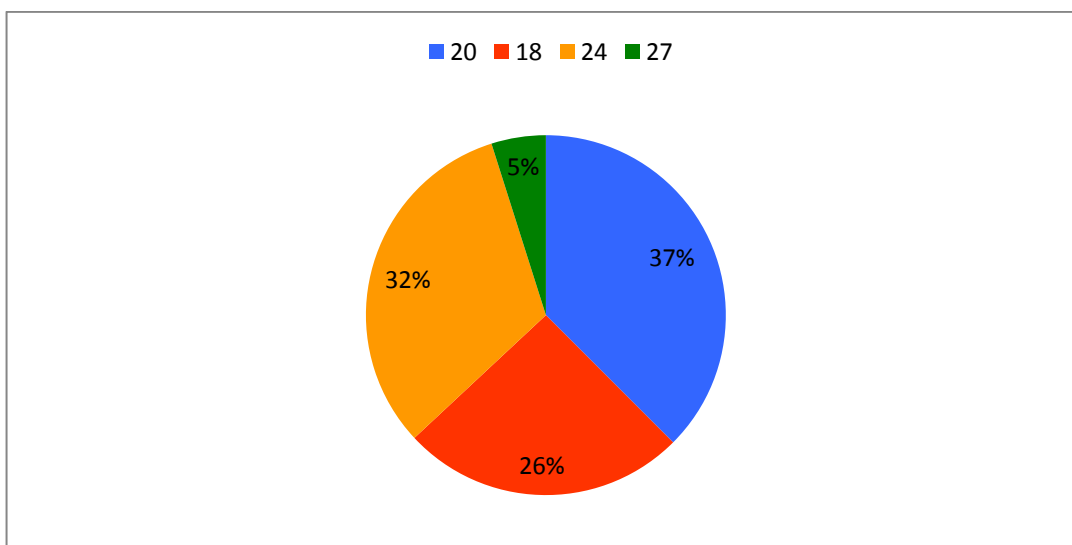
Na pitanje o organizaciji čiji je glavni cilj uvođenje eura u zemlje članice Europske unije, više od pola ispitanika, točnije 51,9% odgovorilo je netočno, odnosno da je to Europska središnja banka. Svega 32,4% ispitanika odgovorilo je točno da je to Ekonomska i monetarna unija, dok 11,9% ispitanika smatra da je to Euroskupina, a 3,8% ispitanika da je to Gospodarski i finansijski odbor.

Grafikon 6. Odgovori ispitanika o organizaciji odgovornoj za uvođenje eura u zemlje članice

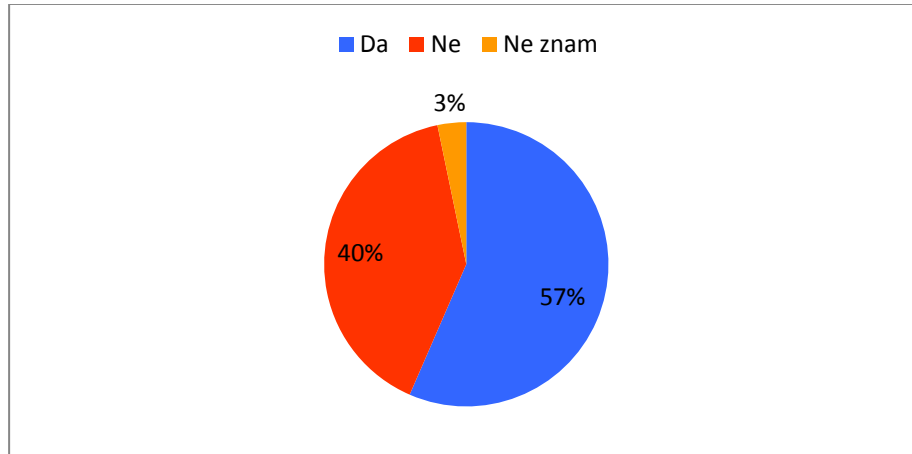
Svega 37,5% ispitanika odgovorilo je točno da je euro službena valuta u 20 zemalja članica Europske unije. Od ukupnog broja ispitanika, 32,1% ispitanika smatra da je euro službena valuta u 24 zemlje članice, 25,5% ispitanika smatra da je to u 18 zemalja članica, dok 4,9% ispitanika smatra da je euro službena valuta u 27 od 27 zemalja članica Europske unije.

Grafikon 7. Prikaz broja zemalja za koje ispitanici smatraju da je euro službena valuta

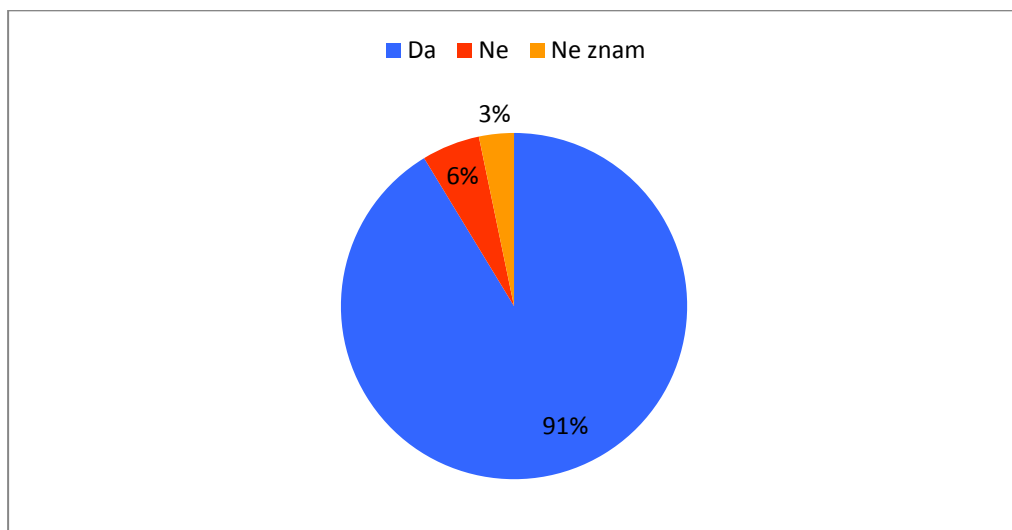
Na pitanje o tome jesu li novčanice eura iste u svim zemljama u kojima je euro službena valuta, 56,5% ispitanika odgovorilo je točno da su novčanice eura iste u svim zemljama eurozone. 40,2% ispitanika odgovorilo je da se novčanice eura razlikuju u zemljama članicama EU, dok je 3,3% ispitanika odgovorilo da ne zna.

Grafikon 8. Odgovori ispitanika o tome jesu li novčanice eura iste u svim zemljama eurozone

Od ukupnog broja ispitanika, 91,3% ispitanika zna da se kovanice eura djelomično razlikuju u zemljama u kojima je euro službena valuta. Nadalje, 5,4% ispitanika smatra da se kovanice eura ne razlikuju u zemljama članicama EU, dok je 3,3% ispitanika odgovorilo da ne zna.

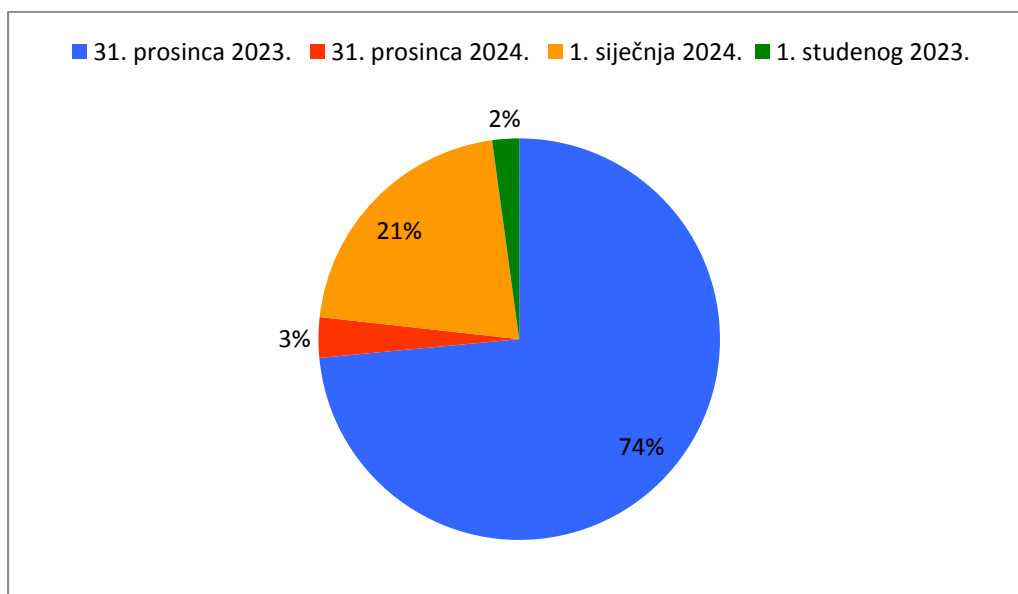
Grafikon 9. Prikaz odgovora ispitanika o razlikovanju kovanica eura u području eurozone

5.3. Znanje i stavovi stanovništva o dvojnog iskazivanju cijena i Etički kodeks

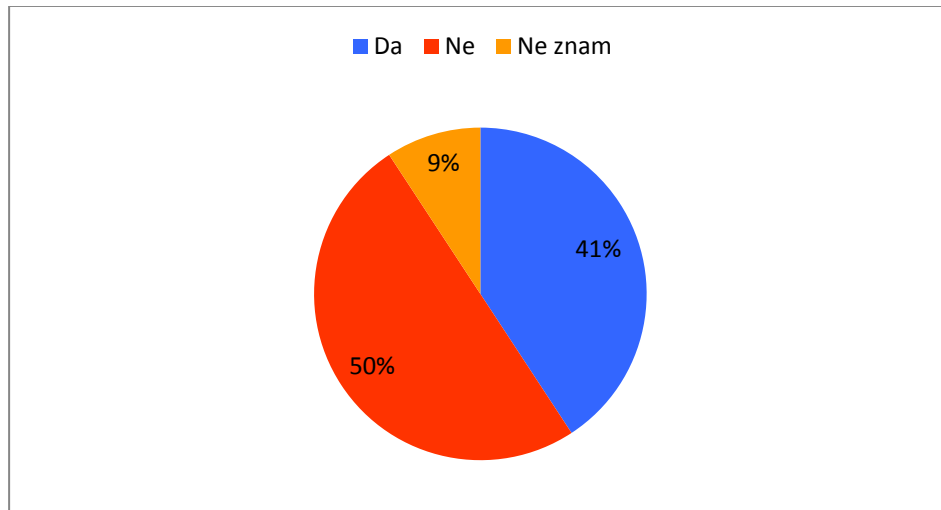
Na pitanje do kojeg datuma traje obveza dvojnog iskazivanja cijena u RH, 73,5% ispitanika odgovorilo je točno da je to do 31. prosinca 2023. godine. Od ukupnog broja ispitanika, 21,1% ispitanika smatra da je to do 1. siječnja 2024. godine, 3,2% ispitanika da to traje do 31. prosinca 2024. godine te 2,2% ispitanika da obveza dvojnog iskazivanja cijena traje do 1. studenog 2023. godine.

Grafikon 10. Prikaz odgovora ispitanika o trajanju obveze dvojnog iskazivanja cijena

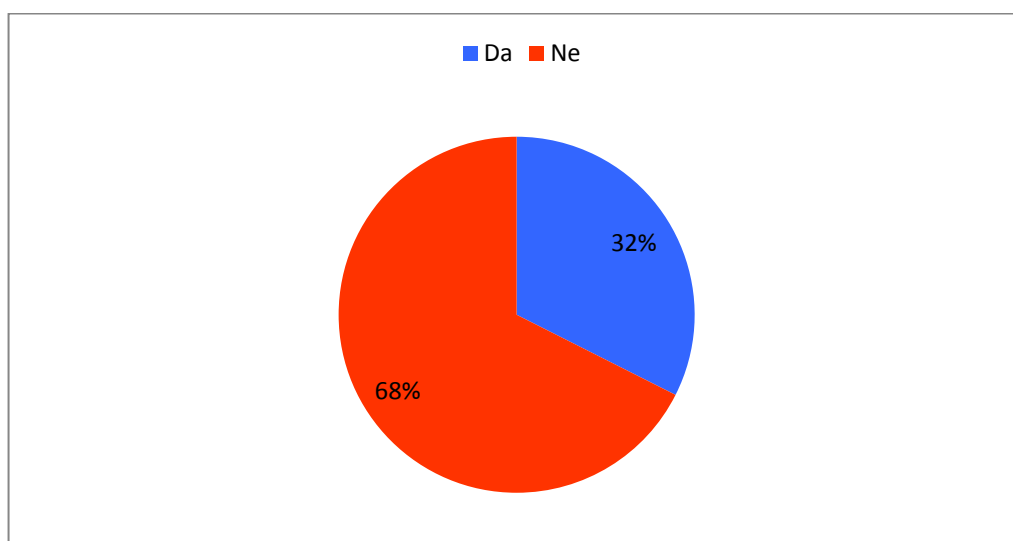
Od ukupnog broja ispitanika, 50% ispitanika smatra da se obveza dvojnog iskazivanja cijena u Republici Hrvatskoj ne bi trebala produjiti, dok 40,8% ispitanika smatra da bi se trebala produjiti. Nadalje, 9,2% ispitanika izjasnilo se da ne zna da li bi se trebala produjiti obveza dvojnog iskazivanja cijena u Republici Hrvatskoj .

Grafikon 11. Odgovori ispitanika o produjenu dvojnog iskazivanja cijena

Od ukupnog broja ispitanika, 67,6% ispitanika ne obraća pažnju prilikom kupovine o tome je li neki poslovni objekt pristupio Etičkom kodeksu, dok svega 32,4% ispitanika preferira kupnju kod poslovnih subjekata koji su pristupili Etičkom kodeksu.

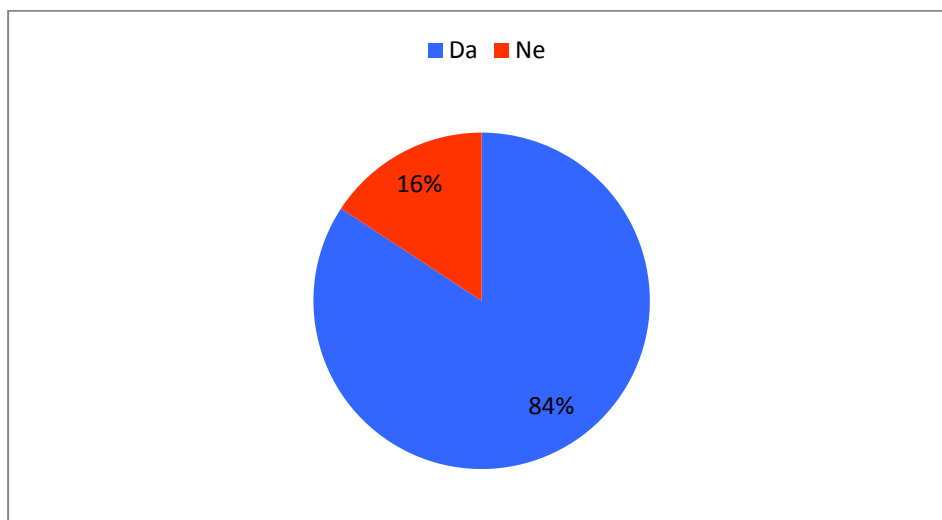
Grafikon 12. Odgovori ispitanika o kupnji kod poslovnih subjekata koji su pristupili Etičkom kodeksu

5.4. Osobna iskustva dijela stanovništva vezana uz korištenje eura i njihova asimilacija na euro

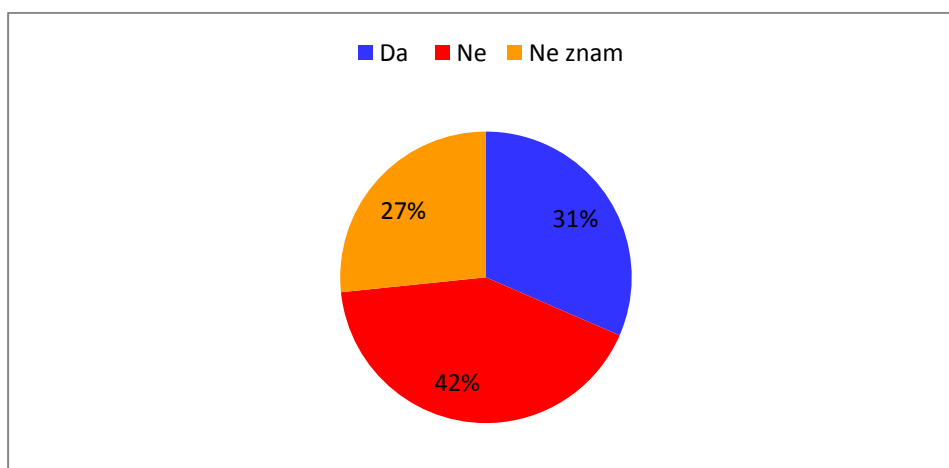
Prije uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, 84% ispitanika koristilo je novčanice i kovanice eura, dok 15,8% ispitanika nije koristilo euro novčanice i kovanice.

Grafikon 13. Odgovori ispitanika o korištenju eura prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku

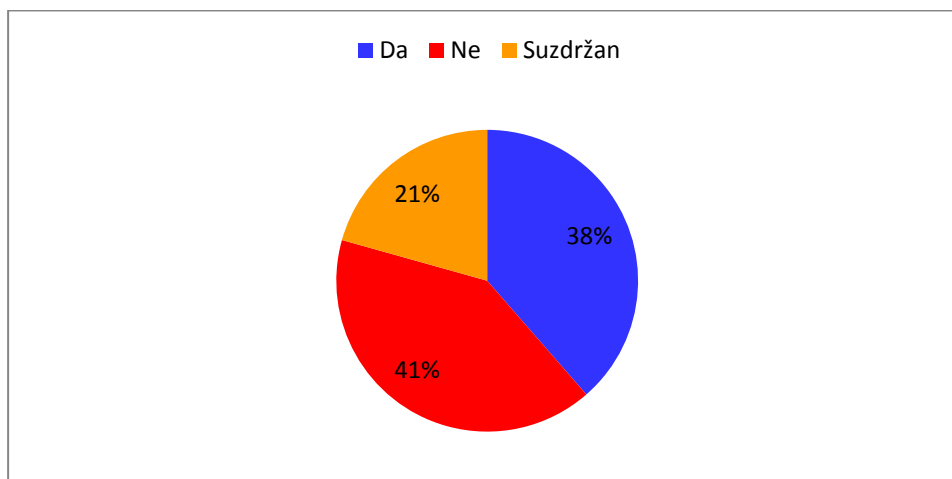
Na pitanje smatraju li ispitanici da je uvođenje eura pozitivno utjecalo na gospodarsko stanje u zemljama koje su uvele euro prije Republike Hrvatske, 41,8% ispitanika smatra da nije pozitivno utjecalo, 31,5% ispitanika da je pozitivno utjecalo, dok 26,6% ispitanika smatra da ne zna odgovor na to pitanje.

Grafikon 14. Odgovori ispitanika o tome kako je uvođenje eura utjecalo na zemlje koje su uvele euro prije Republike Hrvatske

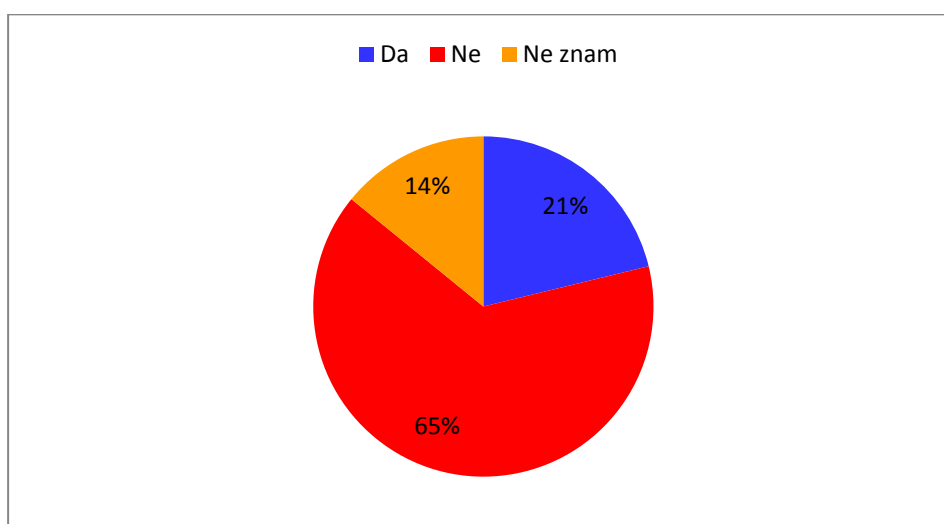
Uvođenje eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku podržavalo je 38,6% ispitanika, protiv uvođenja eura bilo je 40,8% ispitanika, dok ih je 20,7% bilo suzdržanih.

Grafikon 15. Odgovori ispitanika o podržavanju uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku

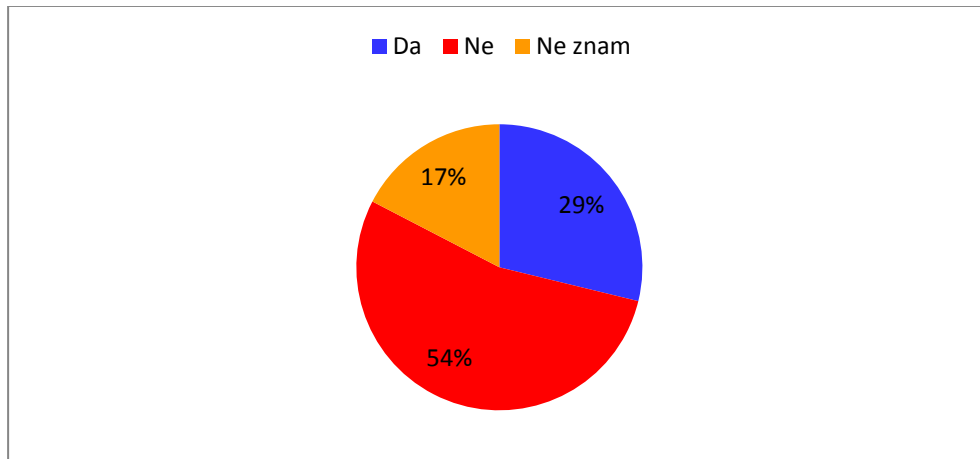
Na pitanje o spremnosti Republike Hrvatske za uvođenje eura kao službene valute, više od polovice ispitanika, točnije 64,7% ispitanika smatra da Republika Hrvatska nije bila spremna za uvođenje eura, dok svega 21,2% ispitanika smatra da je Republika Hrvatska bila spremna za uvođenje eura. Najmanji broj ispitanika, odnosno 14,1% ispitanika se izjasnilo da ne zna odgovor na to pitanje.

Grafikon 16. Odgovori ispitanika o spremnosti Republike Hrvatske na uvođenje eura kao službene valute

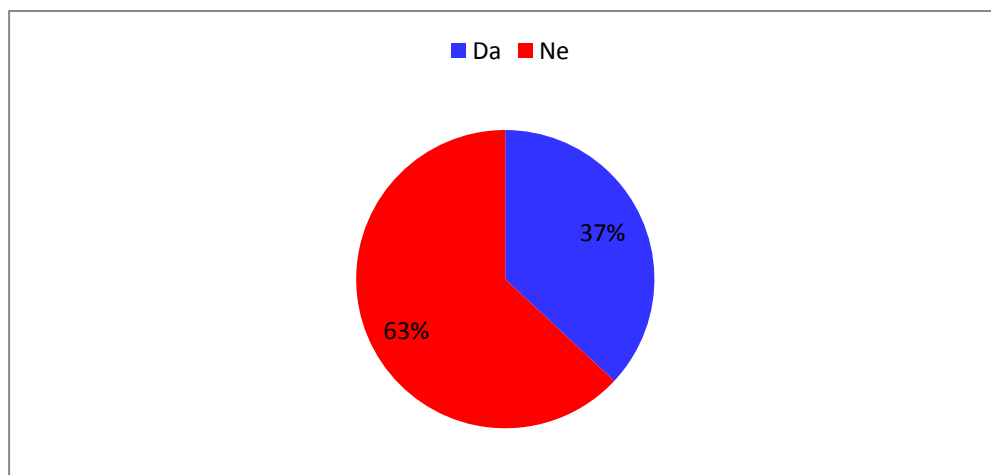
Više od polovice ispitanika, točnije 53,8% smatra da uvođenje eura u Republiku Hrvatsku nije imalo pozitivan utjecaj na njih osobno. 28,8% ispitanika smatra da je uvođenje eura imalo pozitivan utjecaj na njih, a 17,4% ispitanika smatra da ne zna odgovor na to pitanje.

Grafikon 17. Odgovori ispitanika o pozitivnom utjecaju uvođenja eura

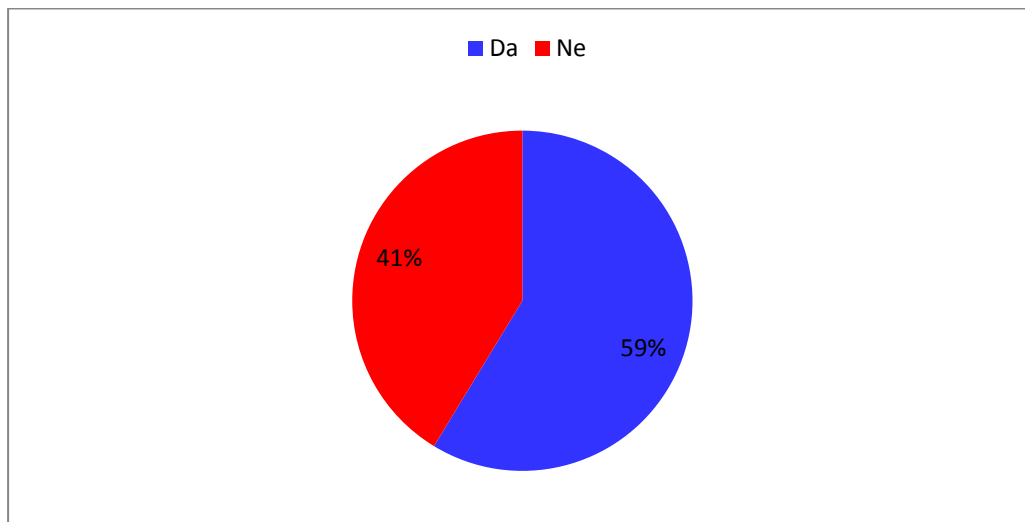
Od ukupnog broja ispitanika, 37% ispitanika je prije uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, već štedjelo u eurima, dok ih 63% nije štedjelo.

Grafikon 18. Odgovori ispitanika o štednji u eurima prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku

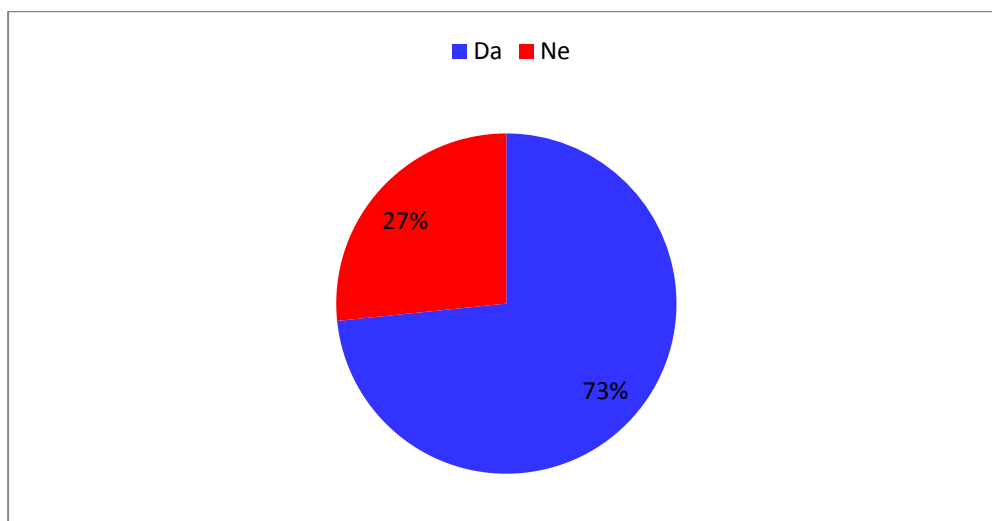
Prije uvođenja eura kao službene valute u RH, 58,7% ispitanika je već obavljalo novčane transakcije u euro novčanicama i kovanicama, dok 41,3% ispitanika nije.

Grafikon 19. Odgovori ispitanika o obavljanju novčanih transakcija u eurima prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku

Nakon uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku, 73,4% ispitanika koristi više kartično plaćanje, a 26,6% ne koristi više kartično plaćanje u odnosu na ranije.

Grafikon 20. Odgovori ispitanika o korištenju kartičnog plaćanja nakon uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku

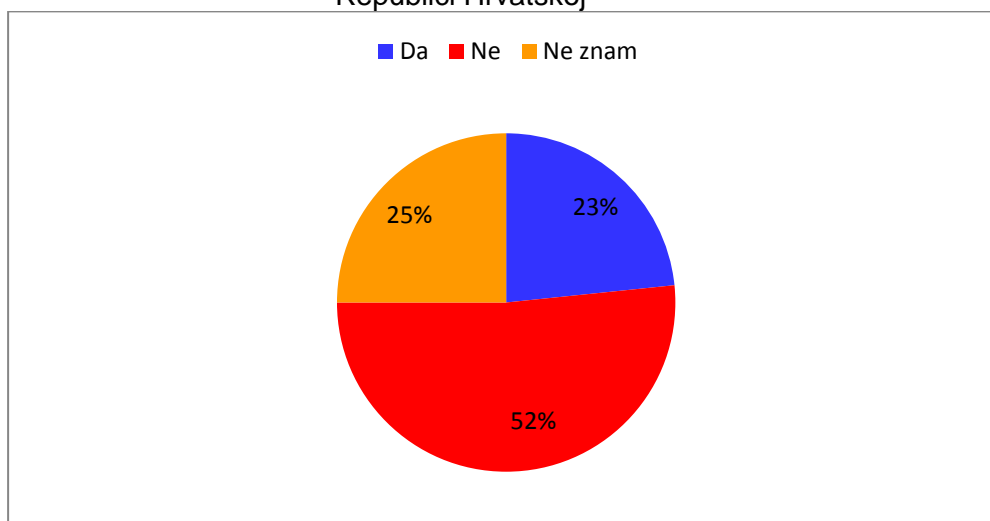
Na pitanje o tome da li su svi poslovni subjekti poštovali fiksni tečaj konverzije ili su to neki iskoristili za neopravdano podizanje cijena, većina ispitanika, odnosno 90,2% posto smatra da su neki poslovni subjekti iskoristili uvođenje eura za neopravdano podizanje cijena, dok ih samo 9,8% smatra da je poštovan fiksni tečaj konverzije.

Grafikon 21. Odgovori ispitanika o poštovanju fiksnog tečaja konverzije poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj

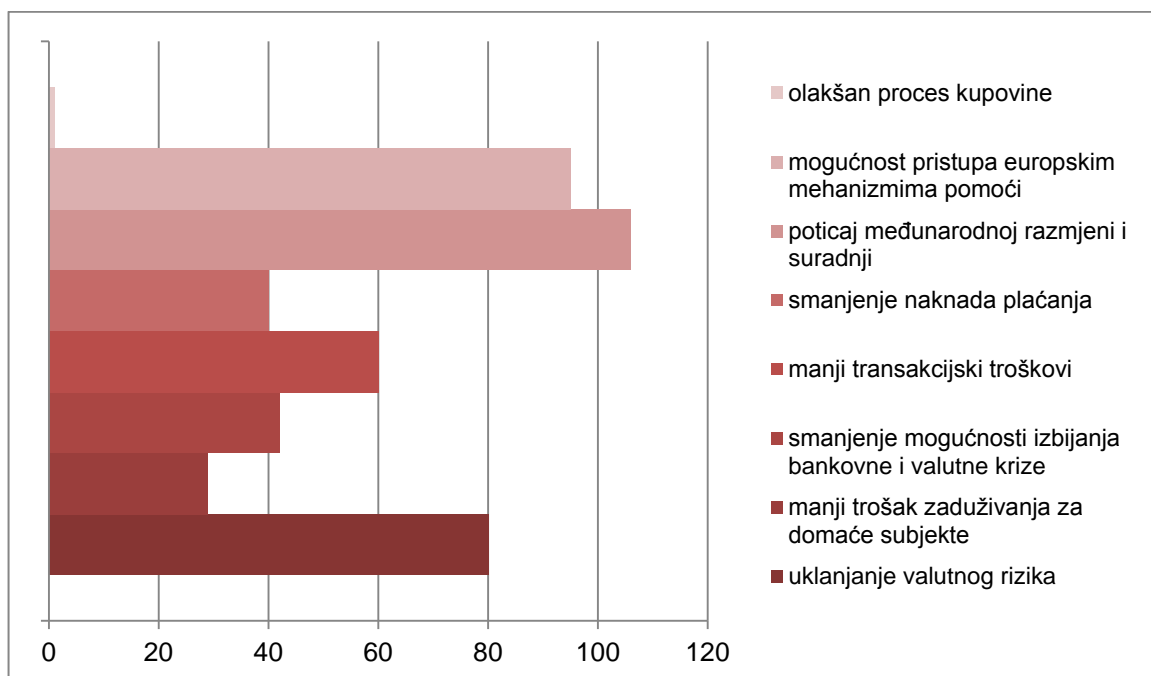
Više od polovice ispitanika odnosno, 51,6% smatra da Republika Hrvatska nije trebala zamijeniti hrvatsku kunu eurom, s obzirom na stabilnost hrvatske kune. Nadalje, 23,4% ispitanika smatra da je Republika Hrvatska trebala zamijeniti kunu eurom, a 25% ispitanika se izjasnilo da ne zna odgovor na to pitanje.

Grafikon 22. Stavovi ispitanika o potrebi zamjene kune eurom kao službene valute u Republici Hrvatskoj

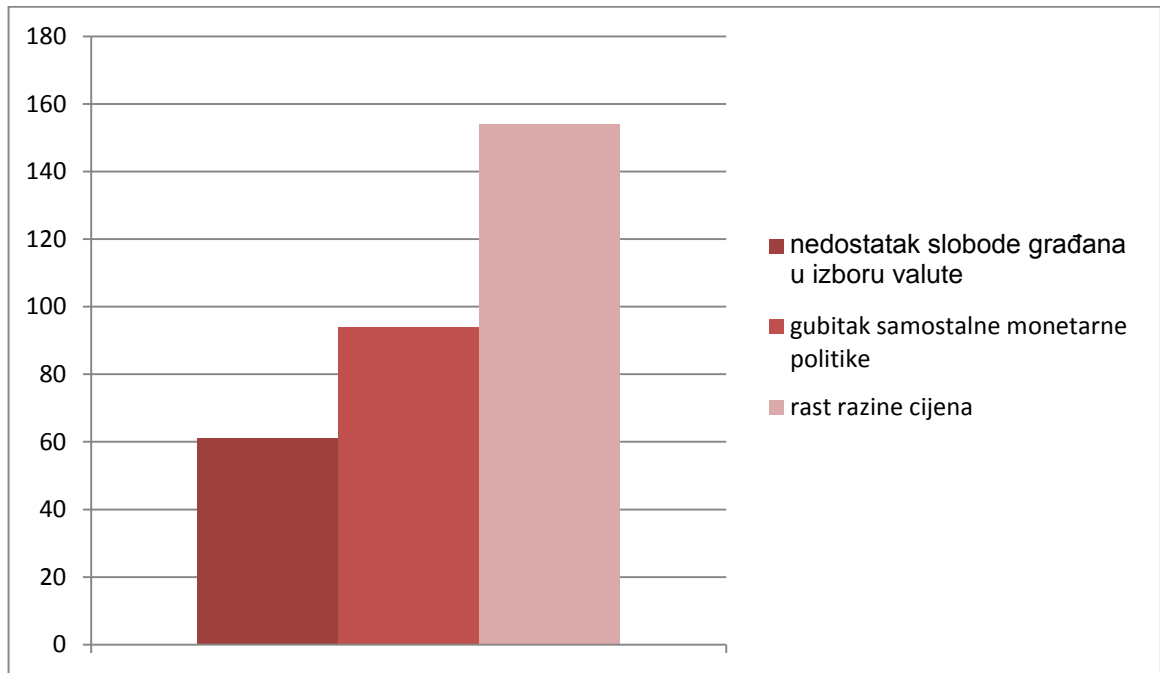
Kao glavnu prednost uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, 57,3% ispitanika smatra da je to poticaj međunarodnoj razmjeni i jačanju konkurentnosti. Nadalje, 51,4% ispitanika kao glavnu prednost smatra mogućnost pristupa europskim mehanizmima financijske pomoći. Kao glavnu prednost, 43,2% ispitanika ističe uklanjanje valutnog rizika, a 32,4% ispitanika manje transakcijske troškove. Nadalje, 22,7% ispitanika smatra da je glavna prednost smanjenje mogućnosti izbijanja bankovne i valutne krize, a 21,6% ispitanika smatra da je glavna prednost smanjenje naknada plaćanja. Svega 15,7% ispitanika kao glavnu prednosti vidi manji trošak zaduživanja za domaće subjekte, a svega 0,5% ispitanika kao glavnu prednost navelo bi olakšan proces kupovine, posebice u turizmu.

Grafikon 23. Odgovori ispitanika o glavnim prednostima uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj

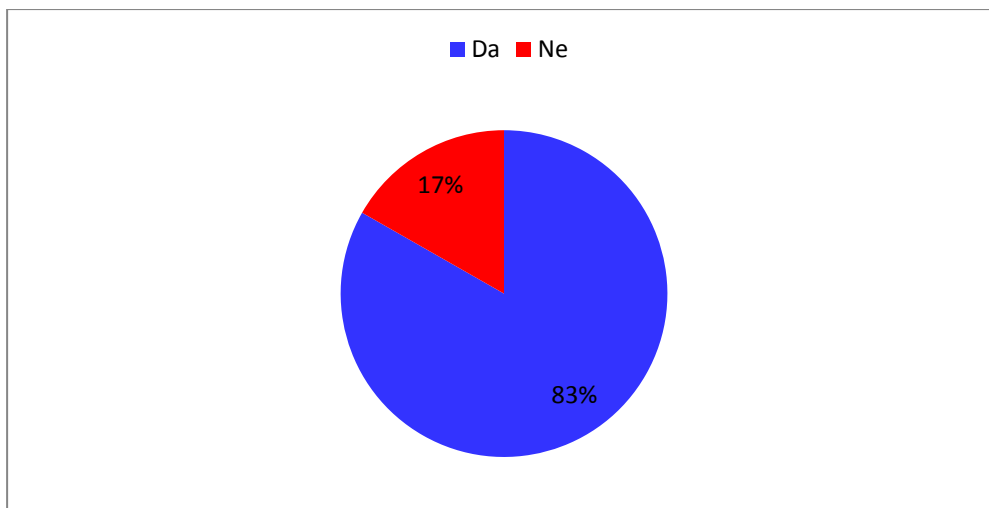
Kao glavni nedostatak uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku, većina ispitanika, točnije 82,7% njih smatra da je to rast razine cijena. Nadalje, 50,8% ispitanika smatra da je to gubitak samostalne monetarne politike, a 33% ispitanika da je to nedostatak slobode građana u izboru valute.

Grafikon 24. Odgovori ispitanika o nedostacima uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj

Od ukupnog broja ispitanika, 83,2% ispitanika smatra da je konverzija kune u euro doprinijela inflaciji, odnosno općem porastu cijena dobara i usluga, dok svega 16,8% ispitanika smatra da nije doprinijela.

Grafikon 25. Odgovori ispitanika o tome je li konverzija valute kune u euro doprinijela inflaciji u Republici Hrvatskoj

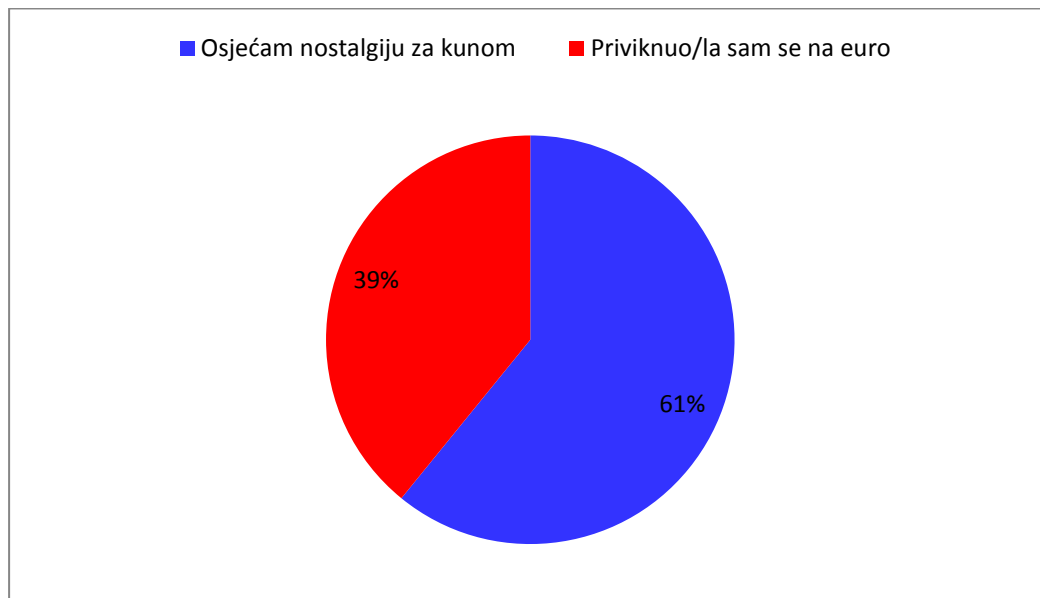
Na pitanje jesu li se ispitanici prilagodili na euro ili i dalje većinu cijena koje su izražene u eurima preračunavaju u kune, njih 73,5% smatra da se nisu prilagodili na euro, dok ih svega 26,5% smatra da se jesu prilagodili na euro.

Grafikon 26. Odgovori ispitanika o prilagodbi na euro kao službene valute u Republici Hrvatskoj

Od ukupnog broja ispitanika, 60,9% ispitanika osjeća nostalgiju za kunom i nije se priviknulo na euro kao službenu valutu, dok se na euro priviknulo 39,1% ispitanika.

Grafikon 27. Odgovori ispitanika o nostalgiji za kunom kao službenom valutom u Republici Hrvatskoj

6. Zaključak

Republika Hrvatska zadovoljila je gotovo sve kriterije konvergencije koje određuje Ekonomska i monetarna unija te je uvela euro kao svoju službenu valutu. Kriterij konvergencije odnose se na stabilnost cijena, dugoročne kamatne stope, stabilnost financija i stabilnost tečaja te je Republika Hrvatska zadovoljila sve kriterije, osim jednog kriterija koji nije formalno ispunjen, a to je stabilnost tečaja.

Nakon uvođenja eura u Republiku Hrvatsku, mnogo ekonomskih i financijski aspekata se promijenilo, poput činjenice da je Republika Hrvatska postala članicom Europske središnje banke čija je glavna zadaća reguliranje količine novca u optjecaju, odnosno ako je prisutna visoka stopa inflacije, da poveća kamatne stope po kojoj se poslovne banke mogu zaduživati kod Europske središnje banke te se ujedno time i povećava kamatna stopa po kojoj se građani zadužuju kod poslovnih banaka što dovodi do smanjenja količine novca u optjecaju. Nadalje, Hrvatska narodna banka je s uvođenjem eura postala članica Eurosustava. Hrvatski ministar financija, Marko Primorac postao je članom Euroskupine i Vijeća za ekonomske i financijske poslove koji okupljaju ministre i ministre zemalja članica europodručja.

Na temelju provedenog istraživanja o znanju i stavovima dijela stanovništva o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku, može se zaključiti kako se većina ispitanika nije prilagodila na euro te ih većina osjeća nostalgiju za kunom. Također, veliki dio ispitanika (64,7%) smatra da Republika Hrvatska nije bila spremna za uvođenje eura te da nije ni trebala zamijeniti kunu eurom te ispitanici smatraju da je više negativnih nego pozitivnih aspekata uvođenja eura u Republiku Hrvatsku.

Popis literature

Afhüppe, S. (2001). Euro – stabilizacijsko obećanje. *Poli. misao*, Vol XXXVIII, br. 3, str. 82-87.

Bilas, V. (2005). Teorija optimalnog valutnog područja: Euro i Europska monetarna unija. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*.

Ciraki, T., Vakanjac, D., Lulić, I. (2023). Hrvatski model uvođenja eura i njegova usporedba s modelima odbranih zemalja eurozone. *Ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo*, volumen V, broj 1.

Kandžija, V., Host, A. (2001). Europski monetarni sustav. *Ekonomski pregled*, 52 (11-12) 1263-1282.

Matić, B. (2021). Ekonomska i monetarna unija – rješenje za sve države Europske unije. *Num. vijesti*, broj 74., Zagreb.

Majić, K. (2021). *Europska monetarna unija* (Specijalistički diplomski stručni rad). Veleučilište u Šibeniku.

Petravić, D. (2022). Analiza nominalnih kriterija konvergencije za uvođenje eura u Republici Hrvatskoj (stanje pred uvođenje eura 1. siječnja 2023.). *Zbornik svučilišta Libertas*, 8.

Angerer, J. (2023.) *Institucije Ekonomske i monetarne unije*. Preuzeto 28.4.2023. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>

Europska unija (EU) (bez dat.) *Zemlje koje koriste euro*. Preuzeto 28.4.2023. s https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr

Europska unija (bez dat.). *Europska središnja banka (ESB)*. Preuzeto 2.5.2023. s https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/ecb_hr

Europska unija (bez dat.) *Euro*. Preuzeto 15.5.2023. s https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro_hr

Europska središnja banka (2023.) *Nadzorni odbor*. Preuzeto 12.5.2023. s <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/ssm/html/index.hr.html>

Europska središnja banka (2023.) *Ekonomska i monetarna unija*. Preuzeto 15.5.2023. s <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.hr.html>

Scheinert, C. (2022.) *Povijest Ekonomske i monetarne unije*. Preuzeto 28.4.2023. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>

Vijeće EU i Europsko vijeće (bez dat.) *Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN)*. Preuzeto 2.5. 2023. s <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/configurations/ecofin/>

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka (2018.) *Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj*. Preuzeto 15.5.2023. s <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf>

Popis grafikona

Grafikon 1. Spol ispitanika	21
Grafikon 2. Dob ispitanika	21
Grafikon 3. Razina obrazovanja ispitanika	22
Grafikon 4. Radni status ispitanika	23
Grafikon 5. Odgovori ispitanika o datumu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji ...	23
Grafikon 6. Odgovori ispitanika o organizaciji odgovornoj za uvođenje eura u zemlje članice	24
Grafikon 7. Prikaz broja zemalja za koje ispitanici smatraju da je euro službena valuta.....	24
Grafikon 8. Odgovori ispitanika o tome jesu li novčanice eura iste u svim zemljama eurozone	25
Grafikon 9. Prikaz odgovora ispitanika o razlikovanju kovanica eura u području eurozone ...	26
Grafikon 10. Prikaz odgovora ispitanika o trajanju obveze dvojnog iskazivanja cijena	26
Grafikon 11. Odgovori ispitanika o produljenju dvojnog iskazivanja cijena	27
Grafikon 12. Odgovori ispitanika o kupnji kod poslovnih subjekata koji su pristupili Etičkom kodeksu.....	28
Grafikon 13. Odgovori ispitanika o korištenju eura prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	28
Grafikon 14. Odgovori ispitanika o tome kako je uvođenje eura utjecalo na zemlje koje su uvele euro prije Republike Hrvatske	29
Grafikon 15. Odgovori ispitanika o podržavanju uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	29
Grafikon 16. Odgovori ispitanika o spremnosti Republike Hrvatske na uvođenje eura kao službene valute	30
Grafikon 17. Odgovori ispitanika o pozitivnom utjecaju uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	31
Grafikon 18. Odgovori ispitanika o štednji u eurima prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	31
Grafikon 19. Odgovori ispitanika o obavljanju novčanih transakcija u eurima prije uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	32
Grafikon 20. Odgovori ispitanika o korištenju kartičnog plaćanja nakon uvođenja eura kao službene valute u Republiku Hrvatsku	33
Grafikon 21. Odgovori ispitanika o poštovanju fiksnog tečaja konverzije poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj.....	33
Grafikon 22. Stavovi ispitanika o potrebi zamjene kune eurom kao službene valute u Republici Hrvatskoj.....	34
Grafikon 23. Odgovori ispitanika o glavnim prednostima uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.....	34
Grafikon 24. Odgovori ispitanika o nedostacima uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.....	35
Grafikon 25. Odgovori ispitanika o tome je li konverzija valute kune u euro doprinijela inflaciji u Republici Hrvatskoj.....	36
Grafikon 26. Odgovori ispitanika o prilagodbi na euro kao službene valute u Republici Hrvatskoj	36
Grafikon 27. Odgovori ispitanika o nostalgiji za kunom kao službenom valutom u Republici Hrvatskoj	37